

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף ב

👉 'חצר' בלשון המשנה הכוונה לחצר שהיתה בזמננו לפני הבית, ורוב תשמישם היה בחצר.

פרק ראשון משנה: השותפין: שיש להם חצר בשותפות, ובתי שניהם פתוחים לחצר, **בונים את הכותל באמצע**, כלומר כל אחד מהם נותן מהחלק שלו מקום לבנות עליו את הכותל, זה נותן מהחלק שלו חצי מקום עובי הכותל וזה נותן מהחלק שלו חצי מקום עובי הכותל.

גויל, גזית, כפיסין, לבינין: יבואר בגמ'.

הכל כמנהג המדינה: אם המנהג לבנות בגויל, אין חבירו יכול לומר לו 'אני רוצה לבנות בגזית'.

44 ב **גויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים וכו':** לפי שעובי כותל 'גויל' הוא ששה טפחים, ושל 'גזית' הוא חמשה טפחים, ושל 'כפיסין' ארבעה טפחים, ושל 'לבינים' שלושה טפחים, ועל כל אחד מהם לתת מהחלק שלו חצי מקום עובי הכותל.

לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: כלומר כיון שחכמים חייבו את השותפים לבנות את הכותל בשטח של שניהם (כפי שביארנו), אם נפל הכותל לאחר הרבה שנים, אין אחד מהם יכול לומר 'כל הכותל נבנה בחלק שלי, וגם האבנים היו שלי'. (ואפילו אם הכותל נפל בתוך החלק שלו שכעת הוא 'מוחזק' באבנים אינו יכול לומר זאת).

וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: וכן בגינה במקום שנהגו לגדור את הגינה, מחייבים את שניהם לגדור באמצע.

אבל בבקעה: שדה חיטה. **מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו:** יבואר בגמ'. **אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה:** כלומר אם רק אחד מהם רוצה לגדור, בונה את הגדר בתוך השטח שלו. **ועושה חזית מבחוץ:** עושה סימן שידעו שהכותל שלו.

לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו: ולכן אם נפל הכותל לאחר הרבה שנים, מקום הכותל וכן האבנים שייכים לו, כיון שהוא בנה אותו לבדו בשטח שלו.

אבל **אם עשו את הכותל מדעת שניהם**, בונים את הכותל באמצע, ועושין סימן מכאן ומכאן, כדי שידעו ששניהם בנו אותו יחד וכל אחד משניהם נתן את מחצית השטח של עובי הכותל. **לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם:** ולכן אם נפל הכותל לאחר הרבה שנים, מקום הכותל וכן האבנים שייכים לשניהם.

גמרא: סברו: סברו בני הישיבה שכוונת המשנה 'השותפין שרצו לעשות מחיצה' = כותל (ולא לשון 'חלוקה'). וכמו שמצאנו לשון 'מחיצה' נאמר על כותל, לגבי כלאים.

מחיצת הכרם שנפרצה: שדה חיטה הסמוכה לכרם, בעל הכרם צריך להרחיק את עצי הגפן ד' אמות מהשדה בשביל שטח המחרישה העוברת סמוך לאילנות שלו. אמנם אם היה כותל בין השדה לכרם, מותר לכל אחד מהם לסמוך את גידוליו לכותל. ואם נפל הכותל, אומר בעל השדה לבעל הכרם שיגדור את הכותל כדי שלא יאסרו הגפנים שלו את החיטים. ואם בנה בעל הכרם את הכותל והוא חזר ונפל, אומר לו בעל השדה שוב לגדור אותו מחדש. וכן הלאה, וכל עוד לא התייאש בעל הכרם מלכנות את הכותל לא נאסרו הגידולים משום כלאים. אבל אם הוא התייאש מלכנות את הכותל, והוסיפו הגידולים אחד חלקי מאתיים, הם 'קדשו' כלומר נאסרו בהנאה וצריך לשורפם (מלשון 'תוקד אש'). ובעל הכרם חייב לשלם על התבואה שנאסרה.

טעמא דרצו: הגמרא ממשיכה לבאר את המשנה. כאמור, בשלב זה אנו סוברים ש'מחיצה' הכוונה ל'כותל'. ומדויק במשנה שדוקא שותפין 'שרצו לעשות מחיצה' הם בונים אותה, אבל אם הם לא רוצים הם לא חייבים לבנות. מוכח ש'היזק ראייה' לאו שמייה היזק.

'היזק ראייה' כלומר שמזיק שותף האחד את חברו כאשר הוא מסתכל בחלק של חברו, אין זה נחשב להיזק בשביל לחייב את השותף לבנות מחיצה.

קושיא: ואימא מחיצה פלוגתא: אולי באמת פירוש המשנה 'מחיצה' = חלוקה חצי חצי, וכמו שכתוב "וּתְהִי מְחֻצֶת הָעֵדָה" כלומר חלוקת השלל של העדה. ומדובר בחצר של שותפין שאין בה כדי חלוקה דהיינו ששטחה פחות משמונה אמות ואין ד' אמות לכל אחד ואחד. וכוונת המשנה שאם השותפין רצו לעשות חלוקה ביניהם

בחצר, הם כבר חייבים לבנות את הכותל (ואין האחד יכול לטעון אני רוצה לחלוק אותה ב'מסיפס' - גדר קנים נמוכה), משום שהיזק ראייה כן נחשב היזק!

[עד שהם לא חלקו את החצר לא היתה בעיה של היזק ראייה כי שניהם היו שותפים בכולה. אבל כאשר הם חלקו אותה וכל אחד משתמש בחלקו לבדו, נוצרת בעיה שהאחד מזיק את חברו בראייתו מה חבירו עושה בשטח שלו].

דחייה: אי הכי האי שרצו לעשות מחיצה, שרצו לחצות מבעי ליה: אם כן מדוע אומרת המשנה שרצו 'לעשות מחיצה' ולא שרצו 'לחצות' דהיינו לחצות את השטח?

קושיא: אלא מאי? גודא, בונין את הכותל? בונין אותו מבעי ליה: אלא בהכרח שמחיצה הכוונה לכותל (= גודא), כי היזק ראייה לא נחשב היזק, ודוקא בגלל שהם רצו לבנות כותל באמצע הם חייבים לבנות אותו. אך אם כן קשה מדוע צריכה המשנה להאריך במילים 'בונים את הכותל', ולא אמרה 'בונים אותו' בלבד.

תירוץ: אי תנא אותו וכו': אם היה כתוב 'בונים אותו' היינו חושבים ש'מחיצה' הכוונה למסיפס בעלמא. ומדובר בחצר שאין בה כדי חלוקה, והם רצו לעשות מחיצה הכוונה לעשות חלוקה, והם חייבים לבנות מסיפס. ולכן כתבה המשנה 'בונים את הכותל' ללמד שהם חייבים לבנות כותל כי היזק ראייה נחשב היזק. [וצ"ע הרי מקודם הקשתה הגמרא על הביאור הזה במשנה שאם כן לחצות מיבעי ליה. תוס'].

*

בונין את הכותל באמצע וכו':

קושיא: פשיטא. תירוץ: לא צריכא: מדובר שאחד השותפין שכנע את חברו לבנות מחיצה. היה מקום לחשוב שהמשתכנע יכול לטעון - אני הסכמתי לך רק לחלוק את האויר דהיינו לבנות מחיצה דקה (שאין בה היזק ראייה) או שתבנה את כותל בתוך השטח שלך, אבל לא הסכמתי לך למעט את התשמיש שלי דהיינו לבנות כותל באמצע החצר ואני אפסיד שטח משלי. קמ"ל שבגלל שהוא הסכים הוא חייב להשתתף בשטח של הכותל.

*

שאלה: והיזק ראייה לאו שמיה היזק? הגמרא מביאה ראיות שהיזק ראייה כן נחשב להיזק.

ת"ש וכן בגינה: כתוב במשנתנו 'זכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו' והיינו גינה סתם נחשבת כמקום שנהגו לגדור (וכמו שתבאר הגמרא לקמן דף ג' תוס'), ומחייבים אותו לגדור בעל כרחו. מוכח שהיזק ראייה שמיה היזק!

דחיה: גינה שאני: גינה אינה דומה לחצר, כי בגינה יש היזק של עין רעה. וכמו שאמר ר' אבא אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו כשהתבואה עומדת 'בקמה', כדי שלא יפסיד את השדה של חבירו על ידי העין הרע שלו. ולכן חייבו אותו לבנות גדר בגינה.

[משום שבגינה יש תמיד ירקות ואי אפשר להיזהר שלא להביט עליהם, חייבו את השותף לבנות גדר. אבל בבקעה שיש בה תבואה ורק כאשר התבואה בקמה אסור להסתכל, אין חובה ותלוי הדבר במנהג המקום, תוס'].

קושיא: והא וכן קתני: הרי כתוב 'זכן בגינה'. דהיינו המשנה משווה את דין הגינה לדין החצר, ואם כן גם בגינה החיוב לבנות מחיצה הוא מדין היזק ראייה! תירוץ: **אגויל וגזית:** ה'זכן' הולך על סוג הכותל שיכול לחייב את השותף לבנות (גויל או גזית וכדו'). שכמו שבחצר הוא תלוי במנהג המדינה כך גם בגינה.

ת"ש כותל חצר שנפל: מחייבים את השותף לבנות אותו עד גובה ד' אמות. מכך שמכריחים אותו מוכח שהיזק ראייה שמיה היזק. דחיה: **נפל שאני:** דוקא בגלל שכבר היה כותל קודם לכן הם חייבים לחזור ולבנות אותו. קושיא: **ודקארי לה מאי קארי לה:** מה סבר החכם שהביא משם ראייה? תירוץ: **סיפא איצטריכא ליה:** החכם סבר שהמשנה נקטה שהכותל 'נפל' לא בשביל הרישא, דהיינו בשביל הדין שהשותף מחייב את חבירו לבנות את הכותל. כי באמת אפילו אם לא נפל הכותל הוא יכול לחייב אותו. אלא היא נקטה שהוא נפל בשביל הסיפא. כלומר המשך המשנה שם 'מארבע אמות ולמעלה אין מחייבין אותו', דהיינו שלמרות שהכותל הראשון היה גבוה יותר, לא מחייבים את השותף לבנות כותל גבוה מד' אמות.

ת"ש כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר: כלומר כופים את כל אחד מבני החצר להשתתף בעלות בניית 'בית שער' - קיר עגול סביב הפתח, כדי שבני רשות

הרבים לא יוכלו להציץ דרך הפתח לחצר. מוכח שהיזק ראייה שמיה היזק. דחייה: **היזקא דרבים שאני**: ואין ראייה להיזק ראייה של חצר השותפין.

קושיא: **ודיחיד לא**: האם היזק ראייה של אדם אחד איו נחשב היזק? הגמרא מביאה ראייה שכן נחשב היזק.

ת"ש 'אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה': כלומר אין האחד יכול להכריח את חברו לחלוק את החצר כשאין בה כדי חלוקה לכל אחד מהם. מדייקת הגמרא שאם יש בה ארבע אמות לזה ולזה, יכול להכריח אותו. ולכאורה הכוונה להכריחו לבנות כותל. מוכח שגם היזק ראייה של יחיד (בחצר) שמיה היזק. דחייה: **לא, במסיפס בעלמא**: כוונת המשנה שיכול להכריחו לחלוק אותה במסיפס שאינו מועיל להיזק ראייה.

תא שמע החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן ד' אמות: הבא לבנות קיר כנגד חלונות של חברו, עליו להרחיק ד' אמות מהחלונות בשני נקודות. א. כנגד החלונות. ב. להגביה את הכותל למעלה מהחלונות ד' אמות, או להנמיך אותו למטה מהם ד' אמות.

ותני עלה: וביארה הברייטא. הצורך להגביה למעלה, כדי שלא יציץ ויראה מלמעלה לתוך ביתו של חברו. הצורך להנמיך למטה, כדי שלא יעמוד על הכותל ויראה לתוך החלון. הצורך להרחיק כנגדם, כדי שלא יאפיל ויסתיר את האור. מוכח שהיזק ראייה שמיה היזק.

דחייה: **היזקא דבית שאני**: לתוך הבית עצמו ודאי שיש היזק ראייה, כי אדם עושה בביתו דברים שכצנעה, כל השאלה היא לגבי חצר.

תא שמע דאמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לחצר חברו עושין לו מעקה גבוה ד' אמות: כדי שבעל הגג לא יוכל להסתכל לתוך החצר כאשר הוא משתמש בגג. מוכח שהיזק ראייה שמיה היזק.

דחייה: **שאני התם דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג - לדידי קביעה לי תשמישי, לדידך לא קביעה לך תשמישתך, ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית דאיצטנע מינך**: בעל החצר טוען לבעל הגג, אני משתמש בחצר שלי כל הזמן אבל אתה משתמש בגג שלך מידי פעם. ומכיון שאתה משתמש בגג רק מידי פעם, אני מתיר

לעצמי להשתמש בחצר גם בדברים של צנעה. אלא שאני לא יודע מתי אתה עולה לגג כדי שאני אמנע מלהשתמש דברים שבצנעה בחצר שלי.

כלומר מכיון שבעל החצר משתמש בדברים של צנעה בחצרו, ודאי שיש כאן היזק ראייה. אך אין ראייה מכאן לחצר השותפים שאף אחד מהם לא משתמש בדברים של צנעה בחלק שלו, האם בזה יש היזק ראייה או לא.